

CHAMBER CHURCH CHOIR ENSEMBLE

КАМЕРНИЙ ЦЕРКОВНИЙ ХОРОВИЙ АНСАМБЛЬ

Marach O. M. **Марач О. М.**

*PhD in Art, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Musical Art*

*кандидат мистецтвознавства,
доцент,
доцент кафедри музичного
мистецтва*

Zakreva V. O. **Закрева В. О.**

*Accompanist at the Department
of Musical Art
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

*акомпаніатор кафедри музичного
мистецтва
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Причина стрімкого збільшення церковних хорових колективів пояснюється у масовому будівництві різних релігійних установ у містах, які функціонують на різних рівнях соціальної свідомості, зокрема культурної, національної та мистецької в тому числі. Більшість парафій організують християнські табори, подорожі по історичним та святим місцям, хорові, вокальні та інструментальні фестивалі та концерти в підтримку своєї країни та національно-культурної свідомості.

Отож, із збільшенням церков зріс попит на камерні хорові колективи, які б могли забезпечити виконання літургії під час богослужіння. Ці колективи стикнулися з рядом проблем:

- 1) Брак нотної, зокрема українською мовою, музичної літератури;
- 2) Досвід введення регентом служби;
- 3) Досвід хористів, оскільки в богослужінні залучено близько 30-ти різних творів, деякі з них кожної служби змінюються відповідно до уставу служіння;
- 4) Досвід соборного введення служби хору, церковно- та священно-служителів.

Якщо раніше ми називали камерним хором колектив, який складається з 24-36 (40) осіб, то зараз спостерігаючи за розвитком церковних хорів можемо виділити поняття «Малий камерний хор». Загальним прийнятим явищем кількості найменшого складу хористів вважається 12 співаків.

Тому ми можемо виділити загальне правило щодо наявності найменшої кількості хористів для того щоб назвати колектив хором. «Хором можна назвати колектив, який налічує не менше 12 чоловік і з умовою щоб в кожній партії було не менше ніж 3 особи». Виникає питання чому саме 3 хориста в партії. Фахівці тлумачать це так, коли співає один вокаліст, він являється солістом, тому що йому не потрібно дбати про унісон своєї партії. Оскільки хор це стрій (унісон), ансамбль в партіях і між ними то в кожній ніби має бути не менше ніж два чоловіка. Це теж помилка, адже коли один співець під час співу візьме дихання то другий лишиться сам співати та автоматично стане солістом. Триголосний хор, який складається з 9-ти осіб (в кожній партії по три) теж може називатися хором. Але такий склад можна називати «Вокальний ансамбль» або «Нонет». У цьому питанні слід аналізувати хорові твори. Якщо твір від початку до кінця трьохголосний – колектив називається хором, а коли зустрічаються дівізі – вокальний ансамбль або «Нонет». Чотириголосний колектив, який налічує менш ніж 12 чоловік в кожній партії може називатися «Хоровий ансамбль». Виникає питання. Як назвати хоровий колектив який налічує не менше 12-ть хористів, але в репертуарі має твори де зустрічаються дівізі та соло в партіях? Автор пропонує *«камерний хоровий ансамбль»*. По-перше, вище названі колективи є всі камерної малої форми. По-друге, виконують, як правило, хорову церковну музику. По-третє, якщо хору потрібно буде розділитися на дівізі або соло, то їх можна назвати ансамблем.

Якщо розглянути загальну панораму церковних колективів на Волині, то можемо відзначити той факт, що кожний співаючий колектив налічує приблизно від 8-ми до 14 осіб, а в середньому біля 10-ти хористів. Тому пропоную назвати таку форму колективу саме ансамблем, а не хором.

Ми розглянули всі можливі колективи з мінімальною кількістю хористів, котрі б могли назватися хором. Пропоную зупинитися на чотириголосному колективі, який складається з 12-ти хористів та кожна партія налічує по три особи. Цей хор буде обмежений в репертуарі і вимагатиме від співаків високої вокально-технічної професійної майстерності. І однозначно тонкої впливової психології та хорової професійності від хормейстера.

Розглянемо детальніше ці дві вимоги. 1) Кількість завжди відігравала не останню роль в суспільстві. Відоме прислів'я «Гуртом і батька легше бити» пояснює нам виконавську силу зібраних людей в любому колективі.

Чим найменший в кількості колектив тим більше в ньому проявляються індивідуальні, характерні особливості кожного хориста. Його амбіції, бажання індивідуальної поваги до його особистості, визнання його професійної майстерності перед іншими, первенство. Такі тонкі психологічні

речі індивідуальності співака менше притаманні великим колективам, в яких у кожній партії налічується біля 10 виконавців.

Для другої вимоги яскраво підходить прислів'я «І один в полі воїн». Хормейтер це людина, яка візьме на себе відповідальність за якісне звучання та розвиток хору. Для того йому потрібно прискіпливо підбирати виконавців не лише за професійною майстерністю співака, а й за його схожими рисами характеру та світогляду по відношенню до загальної думки колективу. Керівнику слід завжди пам'ятати, що кожного хориста можна виховати та спрямувати на одну ідею з колективом. Що є не менш суттєво для дружності хору.

Якісним показником розвитку колективу є його сталість. При сталому *камерному церковному хоровому ансамблі* заміна хоча би одного співця є досить проблематичним явищем, якого потрібно уникати. Такі заміни негативно впливають на якість звучання. Новому хористу прийдеться витратити біля чотирьох місяців на вивчення масштабного практикуючого репертуару з малою кількістю репетицій. В цей час входить період адаптації до колективу та диригента.

Диригент мусить сам обрати для себе тип спілкування з колективом в залежності від вікового розриву керівника і хору. Будь це диригент-*вождь*; диригент-*ментор*; диригент-*батько*; диригент-*партнер* [4, с. 20].

Відносини диригента та колективу формуються на етапі репетиційної роботи та, як правило, визначають ступінь готовності, з якою колектив відгукується на представлення диригента у процесі концертного виступу. Керівнику, який не правильно підібрав стиль поведінки та спілкування з колективом буде вкрай важко розвивати виконавську майстерність хору. Проблема у спілкуванні з людьми відкриється уже на початку перших репетицій. Потрібно відчувати баланс між «він потребує» та «вони повинні», але не потрібно забувати про небезпеку втрати свого особистого «Я». Сильний вольовий хормейстерський характер, який сміливо може інтерпретувати, тлумачити та переконувати співаків може дати значимі ходожно-виконавські результати. Вплив диригента на виконавців полягає в тому, щоб вони не підпорядковувались, а творчо співпрацювали у процесі.

Дуже важливим є підібраний колектив більш-менш одного віку та з приблизно рівною професійною підготовкою. Це допоможе уникнути розділення колективу на різні підгрупи, що веде до розколу хору та відхилення від однієї ідеологічної думки.

Для подальшого розвитку колективів типу «*камерний церковний хоровий ансамбль*», потрібно засновувати та ровивати конкурси та фестивалі малої форми на регіональному рівні. Тоді, такі колективи матимуть більшу можливість ділитися досвідом, аналізувати та порівнювати свою роботу, цікавиться загальним рівнем розвитку

камерного церковного та світського хорового мистецтва. На цих основах можна порашувати свою професійну майстерність. Якісно вплине на розвиток регіонального хорового мистецтва заснування спілок диригентів, регентів та керівників інших малих форм хорових колективів, де можна поділитися власним досвідом, репертуаром, підтримати молодих спеціалістів. Спільними силами організувати хорові творчі зустрічі з іншими колективами. Важливо відмітити стрімку розбудову церков де можуть засновуватися нові колективи та пропагувати українське хорове церковне мистецтво.

Отож, діяльність такого типу колективу, як «*камерний хоровий ансамбль*» є розповсюдженням явищем. З кожним роком такі колективи набувають все більшого розквіту. Тому пропоную хоровий колектив, який складається не менше ніж з 12-ти чоловік, забезпечує музичний супровід богослужіння та яскраво пропагує церковне та світське мистецтво на сцені називати «Камерний церковний хоровий ансамбль».

Література:

1. Марач О.М. Камерне хорове виконавство: тенденції розвитку у добу Незалежності (на прикладі західного регіону України). *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку – наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Рівне, 2014. С. 236–242
2. Марач О.М. Церковне хорове мистецтво Волині в добу державної Незалежності України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку – наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Вип. 17. Рівне, 2011. С. 102–108
3. Рожок В. І. Творчість Стефана Турчака в контексті музично-театральної культури України 60 – 80-х рр. XX століття : автореферат дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 1997. 40 с.